

СХВАЛЕНО

Педагогічною радою
Конюшківського ЗЗСО І-ІІ ст.
ім. Йосипа Застирця
Протокол від 31.08.2021 № 01
Голова педагогічної ради
Світлана РОМАНІОК

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом керівника закладу
освіти від 31.08.2021 № 31

Керівник ЗЗСО
Світлана РОМАНІОК

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

Конюшківського закладу
загальної середньої освіти І-ІІ ступенів
імені Йосипа Застирця

на 2021-2022 навчальний рік

Освітня програма Конюшківського закладу загальної середньої освіти І-ІІ ступенів ім. Йосипа Застирця

охоплює освіту на І (початкова освіта), ІІ (базова середня освіта) ступенях навчання. Програма розроблена на виконання Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Постанов Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 №462, від 21.02.2018 №87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» (зі змінами), від 23.11.2011р. № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» та на підставі типових освітніх програм, затверджених наказами МОН України від 08.10.2019р. №1272 «Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 класів закладів загальної середньої освіти»; від 08.10.2019р. №1273 «Про затвердження типових освітніх програм для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти»; від 20.04.2018 р. №405 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти ІІ ступеня»; від 20.04.2018р. №407 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти І ступеня».

Освітня програма – це єдиний комплекс освітніх компонентів, спланованих і організованих закладом загальної середньої освіти для досягнення учнями результатів навчання. Основою для розроблення освітньої програми є Державний стандарт загальної середньої освіти відповідного рівня.

Розробляючи освітню програму школи ми враховували, що:

- наша школа існує в реальному соціумі і має відповідати запитам учнів і їх батьків, що проживають на території обслуговування закладу, враховувати реальний стан здоров'я, загального й інтелектуального розвитку школярів, індивідуалізувати процес навчання з урахуванням мотивації здобувачів освіти, а, отже, має забезпечити рівний доступ до якісної освіти сільських школярів;
- сучасні умови вимагають від людини швидкого застосування на практиці отриманих знань, освоєння безлічі «соціальних ролей», які належить виконати в майбутньому кожному випускнику. Це актуалізує проблему розкриття моделей людських взаємин. Виховання толерантності, проблеми збереження і зміцнення фізичного та морального здоров'я, формування стереотипу здорового способу життя;
- час навчання і перебування в освітньому закладі збігається з періодом зростання і розвитку дитини, коли організм найбільш чутливий до взаємодії сприятливих і несприятливих умов навколишнього середовища, коли найбільш інтенсивно йде формування ціннісних орієнтацій особистості дитини, коли відбувається становлення громадянської позиції. Тому таким важливим є розвиток принципів гуманізації в освітньому середовищі школи. Гуманізація освіти є необхідною умовою функціонування закладу освіти;
- зацікавленість батьків у якісній освіті є потужним чинником. Більшість батьків наших учнів виявляють досить високі вимоги до розвитку власних дітей,

реалізації їх індивідуальних здібностей та інтересів, соціальної адаптації дитини.

Система освіти у закладі включає два рівні, які відповідають основним етапам розвитку дитини:

I рівень – початкова освіта (1-4 класи);

II рівень- базова загальна середня освіта (5- 9 класи).

Початкова освіта – це перший рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій.

Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі.

Початкова освіта передбачає поділ на два цикли – 1–2 класи і 3–4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти.

Освітня програма для 1-2, 3 класів визначає вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання; коротко вказано відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу.

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

У процесі реалізації освітньої програми передбачено використання внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу умінь у нові ситуації.

Вимоги до дітей, які розпочинають навчання у початковій школі, враховують досягнення попереднього етапу їхнього розвитку.

Мета освітньої програми базової школи визначає зміст та організацію освітнього процесу, забезпечення умов для інтелектуального, соціального, морального, фізичного розвитку і саморозвитку здобувачів освіти. Заклад активно використовує педагогіку партнерства (співробітництва), що ґрунтується на принципах гуманізму й творчого підходу до розвитку особистості, рівного доступу до освіти, створення умов для соціально-психологічного захисту учасників освітнього процесу. Це завдання

реалізовується у спільній діяльності учителя й учнів, учителя й батьків, що передбачає взаєморозуміння, єдність інтересів і прагнень.

Освітня програма закладу спрямована на:

- диференційоване та індивідуальне навчання на всіх ступенях вільного застосування вчителями різних методик, навчання та виховання;
- результати навчання та формування ключових компетентностей здобувачів освіти;
- розширення повноважень вчителів, учнів, батьків в управлінні школою, вирішенні методичних, педагогічних, фінансових питань, завдань розвитку матеріальної бази;
- утвердження в школі атмосфери гуманізму, поваги до особистості вчителя і учня;
- формування у здобувачів освіти національної самосвідомості, правової культури та громадянської відповідальності.

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 1-4 класів складає 3500 годин/навчальний рік:

- для 1-го класу - 805 годин/навчальний рік,
- для 2-го класу – 875 годин/навчальний рік,
- для 3-го класу – 910 годин/навчальний рік,
- для 4-го класу – 910 годин/навчальний рік.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 5–9-х класів складає 5407,5 годин/навчальний рік:

- для 5-го класу – 927,5 годин/навчальний рік,
- для 6-го класу – 1032,5 годин/навчальний рік,
- для 7-го класу – 1085 годин/навчальний рік,
- для 8-го класу – 1137,5 годин/навчальний рік,
- для 9-го класу – 1225 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальних планах початкової та основної школи (додаток 1 – для 1-2 класів, додаток 2 – для 3 класу, додаток 3 для 4 класу, додаток 4 – для 5-7 класів, додаток 5 – для 8-9-х класів).

Навчальні плани **Конюшківського ЗЗСО І-ІІ ст. ім. Йосипа Застирця** охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні та варіативну складову, яка передбачає індивідуальні заняття та консультації на вивчення окремих предметів інваріантної складової, курси за вибором, групові заняття та консультації.

Навчальні плани дають цілісне уявлення про зміст і структуру кожного рівня освіти, встановлюють погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначають гранично допустиме тижневе навантаження

учнів, передбачають реалізацію освітніх галузей через окремі предмети відповідно до Державних освітніх стандартів.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття початкової та базової освіти.

Відповідно до статті 12 Закону України «Про освіту» «Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років». Діти, яким виповнилося сім років, розпочинають здобуття початкової освіти цього ж навчального року.

«Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року не виповнилося шести років, можуть розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, якщо їм виповниться шість років до 1 грудня поточного року», – йдеться у типовій освітній програмі початкової освіти.

Вимоги до дітей, які розпочинають навчання у початковій школі, мають враховувати досягнення попереднього етапу їхнього розвитку. Початкова школа забезпечує формування і розвиток базових особистісних якостей дітей: спостережливості, допитливості, довільності поведінки, міжособистісної позитивної комунікації, відповідальності, діяльнісного і різнобічного освоєння навколишньої дійсності та здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Потенційно це виявляється у певному рівні готовності дитини до систематичного навчання – *фізичної, соціальної, емоційно-ціннісної, пізнавальної, мовленнєвої, творчої.*

Освітня програма початкової освіти передбачає досягнення здобувачами освіти результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом початкової освіти.

«Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти з іншого віку, а тривалість здобуття ними початкової та базової середньої освіти може бути подовжена з доповненням освітньої програми корекційно-розвитковим складником», – йдеться також у законі.

Для тих, хто розпочав навчання у 2018 році й пізніше, тривалість здобуття повної середньої освіти становитиме 12 років.

Для тих, хто вже навчається, тривалість поки що не змінилася – 11 років.

В закладі передбачено такі рівні повної загальної середньої освіти:

- перший цикл початкової освіти - адаптаційно-ігровий (1-2 роки навчання);
- другий цикл початкової освіти - основний (3-4 роки навчання);
- базова середня освіта тривалістю п'ять років (5-9 класи).

Перелік та пропонований зміст освітніх галузей.

Освітню програму укладено за освітніми галузями, визначеними в Державних стандартах та Типових освітніх програмах, а саме:

початкова освіта 1-4 класи (за Типовою освітньою програмою для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Шияна Р.Б.),

освітні галузі:

мовно – літературна
іншомовна
математична
я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна й здоров'язбережувальна)
технологічна
інформатична
мистецька
фізкультурна

базова освіта 5-9 класи:

мови і літератури
суспільствознавство
мистецтво
математика
природознавство
технології
здоров'я і фізична культура.

Особливістю освітнього процесу в **1-4 класах** є структурування змісту початкової освіти на засадах інтегрованого підходу у навчанні.

У навчальних планах для 1-2, 3-4 класів

у 1-му класі (програма Шиян Р. Б.) Типову освітню програму укладено за такими освітніми галузями :

- мовно-літературна, (МОВ1)
- іншомовна освіта (ІНО)
- математична (МАО)
- природнича (ПРО)
- технологічна (ТЕО)
- інформатична (ІФО)
- соціальна і здоров'язбережувальна (СЗО)
- громадянська та історична (ГІО)
- мистецька (МІО)
- фізкультурна (ФІО) .

У 2-му класі (програма Шиян Р. Б.) освітні галузі «Мовно – літературна» реалізується через предмети – «Українська мова» та «Читання», «Іншомовна»

- через предмет «Англійська мова», «Математична» - через предмет «Математика», «Мистецька» через предмети «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво», «Фізкультурна» - через предмет «Фізична культура», «Технологічна» - через предмет «Дизайн і технології», «Інформатична» - через «Інформатика». Три години інтегрованого курсу «Я у світі» розподіляються між такими освітніми галузями: природнича, соціальна та здоров'язбережувальна, громадянська та історична.

У 3-му класі (програма Шиян Р.Б.) освітні галузі «Мовно – літературна» реалізується через предмети – «Українська мова» та «Літературне читання», «Іншомовна» - через предмет «Англійська мова», «Математична» - через предмет «Математика», «Мистецька» через предмети «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво», «Фізкультурна» - через предмет «Фізична культура», «Технологічна» - через предмет «Дизайн і технології», «Інформатична» - через «Інформатика». Три години інтегрованого курсу «Я у світі» розподіляються між такими освітніми галузями: природнича, соціальна та здоров'язбережувальна, громадянська та історична.

У 4-му класі (програма Шиян Р.Б.) освітні галузі «Мовно – літературна» реалізується через предмети – «Українська мова» та «Літературне читання», «Іншомовна» - через предмет «Англійська мова», «Математична» - через предмет «Математика», «Мистецька» через предмети «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво», «Фізкультурна» - через предмет «Фізична культура», «Технологічна» - через предмет «Дизайн і технології», «Інформатична» - через «Інформатика». Три години інтегрованого курсу «Я у світі» розподіляються між такими освітніми галузями: природнича, соціальна та здоров'язбережувальна, громадянська та історична.

В межах освітньої галузі «Суспільствознавство» у 5 класі вивчається курс «Історія України» (Вступ до історії); у 6 класі – інтегрований курс «Всесвітня історія. Історія України», предмет «Історія України», «Всесвітня історія» у 7-9 класах, предмет «Основи правознавства» у 9 класі. Освітня галузь «Мови і літератури» реалізується у 5-9 класах через навчальні предмети «Українська мова», «Українська література», «Англійська мова», «Зарубіжна література» ; освітня галузь «Мистецтво» реалізується навчальними предметами «Образотворче мистецтво» та «Музичне мистецтво» у 5 -7 класах, інтегрованим курсом «Мистецтво» у 8-9 класах, освітня галузь «Технології» реалізується у 5-9 класах через предмети «Трудове навчання» та «Інформатика», освітня галузь «Здоров'я і фізична культура» - окремими предметами «Основи здоров'я» та «Фізична культура», освітня галузь «Математика» - через предмети «Математика» у 5-6 класах, «Алгебра» у 7-9 класах, «Геометрія» у 7-9 класах, галузь «Природознавство» - через предмети «Природознавство» у 5-6 класах, «Біологія» та «Географія» у 6-9 класах, «Фізика» та «Хімія» у 7-9 класах. Вивчення іноземної мови (англійської) з 1 класу.

Форми організації освітнього процесу.

Основною формою організації освітнього процесу в закладі є урок. Основними формами освітньої діяльності є :

- очна;
- дистанційна;
- педагогічний патронаж.

Основними формами організації освітнього процесу у школі I ступеня є різні типи уроку, екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, які вчитель організує у межах уроку або в позаурочний час, уроки на природі.

Важливе місце в освітньому процесі належить інтегрованим урокам, які проводяться з метою розкриття загальних закономірностей у різних навчальних предметах. Інтегрований підхід передбачає вибір такої форми проведення уроку, що забезпечує розвиток різних сфер особистості здобувачів освіти.

Інтегроване навчання дозволяє: об'єднати споріднені матеріали кількох предметів навколо однієї теми, опанувати значний за обсягом навчальний матеріал за період уроку, досягти цілісності знань; сприяє формуванню здібностей учнів; виховує креативну особистість, готову до творчого пошуку.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Основними формами організації освітнього процесу у школі II ступеня є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Освітня діяльність залежить не лише від використання в ній тих чи інших методів, але й від організаційних форм цієї роботи. У свою чергу, ці форми визначаються метою і завданнями навчання, кількістю учнів, характерними особливостями окремих навчальних предметів, місцем і часом навчання учнів, забезпеченістю школи навчальними посібниками тощо.

"Форма навчального заняття" значною мірою визначається пріоритетними видами навчально-пізнавальної діяльності учнів та характером керівництва цієї діяльністю з боку вчителя. Важливими критеріями визначення конкретної форми заняття є рівень самостійності учнів, який вона передбачає, а також специфічність застосовуваних засобів навчання.

Завдання освітнього процесу реалізуються через екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, практикуми, уроки-дослідження, інтерактивні уроки (урок-дискусія, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, відеоуроки тощо. Такі уроки поєднують виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, сприяють більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Формування ключових компетенцій ґрунтується на новій системі універсальних знань, умінь, навичок, а також досвіду самостійної діяльності та особистої відповідальності учнів. При плануванні уроків передбачаються види завдань, які сприяють набуттю учнями навичок самостійного пошуку відповідей, аналізу фактів, узагальненню набутого матеріалу. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях. Практичне заняття - це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності.

Різноманітні системи навчання учнів: індивідуальна, групова, класно-урочна — не заперечують одна одну.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Учитель може самостійно визначати форми і методи навчання, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Система внутрішнього забезпечення якості складається з таких компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності (моніторинг);
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності (навчальні програми та підручники);
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності (щомісячні звіти);
- якість проведення навчальних занять(через аналіз уроків) ;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей) — проведення адміністративних контрольних робіт,.

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розроблення рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Інструменти для здійснення моніторингу системи внутрішнього забезпечення якості освіти регламентовано окремим положенням.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання.

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є:

- 1) формувальне (поточне) оцінювання (у 1-4 класах здійснюється вербально, на суб'єкт-суб'єктних засадах, передбачає активне залучення учнів до самоконтролю і само оцінювання; має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудовувати індивідуальну траєкторію їхнього індивідуального розвитку в процесі навчання; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях);
- 2) в кінці навчального року проводиться завершальне (підсумкове) оцінювання у 1-2 класах, яке проводиться з метою визначення освітніх завдань для реалізації індивідуального підходу до учня/учениці в процесі подальшого навчання; у 3-4 класах - підсумкове (тематичне та завершальне) оцінювання проводиться з метою зіставлення навчальних досягнень здобувачів освіти з очікуваними результатами навчання, визначених освітньою програмою.
- 2) у 5-9 класах – поточне, тематичне, підсумкове (семестрове та річне) оцінювання здійснюється за 12-бальною шкалою;
- 3) у 9 класі - державна підсумкова атестація учнів здійснюється за 12-бальною шкалою.

Навчальні досягнення учнів, які навчаються за індивідуальною формою навчання, оцінюються відповідно до вимог індивідуальних навчальних програм.

Учні 1-3 класів вчать не лише писати, читати і рахувати, а й конструктивно виражати свої емоції та керувати ними, співпрацювати в парах і в групі, висловлювати свою думку, критично мислити, аналізувати, шукати різні варіанти рішень, мирно вирішувати конфлікти, брати на себе відповідальність за свої дії. Запроваджено свідоцтва досягнень, які враховують динаміку зростання рівня навчальних досягнень учнів та є зрозумілим документом для батьків або осіб, які їх замінюють. Для учнів 4-9 класів залишається бальне оцінювання, облік підсумкового оцінювання відображено в табелях успішності.

Оцінювання відповідності результатів навчання учнів, які завершили здобуття початкової, базової середньої освіти, вимогам державних стандартів повної загальної середньої освіти здійснюється шляхом їх державної підсумкової атестації. Кожен учень має пройти державну підсумкову атестацію на кожному рівні повної загальної середньої освіти, крім випадків, визначених законодавством. Зміст, форми і порядок проведення державної підсумкової

атестації на кожному ступені навчання визначаються і затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

У разі вибуття учня із закладу освіти (виїзд за кордон, надання соціальної відпустки, призов на військову службу тощо) оцінювання може проводитися достроково або в екстернатній формі.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти початкової, базової школи.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1-2, 3-4 класів.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів освіти 1-2, 3-4 класів таких ключових компетентностей:

- 1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;
- 2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;
- 3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;
- 4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;
- 5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;
- 6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;
- 7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного

та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі **вміння**: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти 4 класу.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які мають реалізувати педагоги у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній як: «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно

доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості перевіряти його на практиці й встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти 5-9 класів.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/ п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною (і рідною — у разі відмінності) мовами	<p>Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p>Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p>Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p>Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних</p>

		<p>жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.</p> <p>Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.</p> <p>Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>
3	Математична компетентність	<p>Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p>Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p>Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації</p>

4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях</p> <p>Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p>Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p>Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p>Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів</p>
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p>Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p>Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p>

		Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії
7	Ініціативність і підприємливість	<p>Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв’язання життєвого завдання.</p> <p>Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>
8	Соціальна і громадянська компетентності	<p>Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p>Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання соціального змісту</p>

9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p>Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p>Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p>Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва</p>
10	Екологічна грамотність і здорове життя	<p>Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p> <p>Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p>Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя</p>

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях. Наскрізнi лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних

циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища. Наскрізнi лiнii є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:

організацію освітнього середовища - зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання; окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета реалізуються предметні та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою; курси за вибором; проектну діяльність; позакласну роботу і роботу гуртків.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	<p>Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.</p>
Громадянська відповідальність	<p>Сприяє формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.</p>
Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>

Підприємливість і фінансова грамотність	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>
---	--

Перед сучасною освітою постала задача підготовки компетентних особистостей, здатних знаходити правильні рішення не тільки в навчальних, а й в життєвих ситуаціях, здатних сповідувати демократичні принципи співіснування на планеті. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Саме тому необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Важливо застосовувати в навчальній діяльності проблемні ситуації, організовувати самостійну діяльність учнів, упроваджувати технологію диференційованого навчання, використовувати дослідницькі методи навчання. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні поповнюють свої знання, шукають шляхи вирішення досліджуваних проблеми, набувають досвіду практичного застосування знань. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності, формувати в учнів уміння практичного застосування знань.

